

ZKUŠENOSTI

Z REÁLNÉ ČINNOSTI VOJSK

PŘI FRONTOVÉM VŠC PALCÁT-86

V průběhu frontového VŠC Palcát-86, jehož hlavním cílem byla příprava operačních štábů, se uskutečnila také řada taktických cvičení s vojsky k prověření účinnosti systému velení.

Z těchto cvičení jsme získali množství poznatků, z nichž si některé zaslouží pozornost a plné využití při dalším zkvalitňování připravenosti svazků, útvarů a jednotek. Náčelník hlavní politické správy ČSLA generálplukovník Jaroslav Klíčka ve svém vystoupení na celoarmádním stranickém aktivu uvedl, že realizace úkolů, které stanovil XVII. sjezd KSČ ČSLA, mimo jiné znamená: „Dále zvyšovat bojovou a mobilizační pohotovost ČSLA, uplatňovat poznatky socialistické vojenské vědy, výsledky vědeckotechnického rozvoje...“ a rovněž, že: „základním prostředkem zvyšování bojové pohotovosti armády a formování morálně bojových vlastností velitelů a vojáků je proces bojové přípravy, polní a letecký výcvik“. (Příloha Obrany lidu, 29. května 1986.)

Jedním z nejvýznamnějších úkolů reálné činnosti vojsk na taktickém stupni bylo vševojskové divizní taktické cvičení se zmobilizovanou divizí. Jeho obsah spočíval v dokončení bojového stmelení, organizaci a uskutečnění přesunu na velkou vzdálenost a zasazení divize do boje po přesunu z hloubky. Z toho vyplývá, že rozhodujícím cílem cvičení bylo prověřit schopnost divize k zasazení do boje bezprostředně po přesunu z hloubky.

Při **bojovém stmelení** šlo mimo jiné i o ověření v praxi správnosti obsahových požadavků na toto stmelení, které jsou zakotveny v novelizovaném předpisu Mob-1-4. Proto byla hlavní pozornost v přípravě velitelů a štábů při plnění opatření 2. etapy bojového stmelení zaměřena na sladění jejich práce podle metodiky, a to uskutečněním štábních nácviků, velitelско-štábních cvičení v terénu s pojítky a u dělostřelectva na řízení palby ve skupině. V přípravě vojsk šlo zejména o sladění rot a praporů provedením takticko-pořadových cvičení, taktických cvičení s bojovou střelbou, řízení palby dělostřelectva s bojovou střelbou a takticko-odborných cvičení. Ve střelecké přípravě byly plněny ostré střelby z tanků, BVP a střelby dělostřelectva. Značný důraz byl věnován přípravě řidičů k řízení bojových vozidel v terénu, na komunikacích a v pochoďovém proudě.

Úkoly 2. etapy bojového stmelení nebyly plněny v prostorech zmobilizování, ale ve vojenských výcvikových prostorech. Přidělením potřebné učebně výcvikové základny jsme vytvořili optimální podmínky a podařilo se splnit všechny plánované úkoly, včetně praporečnických taktických cvičení s bojovou střelbou.

Značný důraz byl věnován, vzhledem k předpokládanému přesunu na velkou vzdálenost, **přípravě řidičů**. Kromě plánovaných cvičení v řízení bojových vozidel řidiči povolání ze zálohy absolvovali v průběhu bojového stmelení řidičskou praxi a najezdili v průměru s:

— tanky	100—120 km,
— BVP	120 km,
— ženijní pásovou technikou	50—70 km,
— kořovými vozidly	300—350 km.

Toto množství ujetých kilometrů umožnilo vedle obnovení základních návyků v řízení bojové a dopravní techniky i zjištění a odstranění typických technických závad u dlouhodobě uložené bojové a dopravní techniky ještě v průběhu bojového stmelení. Počet vzniklých poruch v tomto období byl důkazem dobrého stavu techniky, neboť celkem šlo o 32 různých poruch, z toho 14 na tancích, 18 na OT a automobilech. Většina z nich byla odstraněna do zahájení přesunu.

Nejzávažnějším nedostatkem byly slabší návyky velitelů jednotek ze zálohy ve vele-ní jednotkám, jejich nižší organizační schopnosti i malé zkušenosti důstojníků štábů při organizování boje a zpracovávání bojových dokumentů. Tyto problémy se pochopitelně v plné míře nedaly v bojovém stmelení odstranit.

Z průběhu bojového stmelení je možné udělat tyto závěry:

— Pěť se potvrdila správnost obsahu bojového stmelení, stanovená novelizovaným předpisem Mob-1-4, včetně vykonávání praporečnických taktických cvičení s bojuvým střelbou a plukovních taktických cvičení (jsou-li k tomu vytvořeny časové a prostorové možnosti v přípravě zmobilizovaných útvarů a jednotek).

— Zvýšenou pozornost je potřebné trvale věnovat zpracování a kontrole realnosti plánů bojového stmelení svazků a útvarů, včetně k nim zpracovaných metodik, písem-ných příprav na jednotlivá zaměstnání a jejich materiálně technické zabezpečení.

— Potvrdil se význam uskutečňování stmelovacích cvičení při povolání předurče-ných záloh v průběhu výcvikového roku a vyžadování kvalitního procvičení celého roz-sahu programu, přičemž je potřebné se zaměřit na odbornou a metodickou přípravu důstojníků ze zálohy. Prapore (oddíly), které se zúčastnily stmelovacích cvičení v po-sledních dvou letech, dosahovaly lepších výsledků (až o jeden stupeň) v porovnání s ostatními.

— Prokázalo se, že je nutné zvážit a přehodnotit systém přípravy vybraných důstoj-níků ze zálohy předurčených k výkonu funkcí ve štábech svazků a útvarů, protože byli v době základní vojenské služby připravováni vesměs ve funkcích velitelů čet a postrádají další odborné školení. Myslím, že jednou z možností jak zvýšit připravenost a získat praktické zkušenosti k výkonu předurčené štábní funkce by mohlo být např. jejich častější účelové povolávání na krátkodobá cvičení (špojená s plánovanými veli-teřsko-štábními cvičeními).

Při organizaci přesunu divize na velkou vzdálenost bylo využito poznatků a zkušo-ností z plnění obdobných úkolů v minulých letech. První část přesunu do prostoru denního odpočinku byla kratší (na vzdálenost 160 km), a to proto, že právě na jeho začátku je zpravidla řada vynucených zastávek techniky zapříčiněna skrytými drob-nými technickými závadami na dlouhodobě uložené technice. Této zkušenosti byla přizpůsobena i pochodová rychlost, u pásově techniky 20 km . h⁻¹, u kolově 25 km . h⁻¹.

Jsem toho názoru, že k potvrzení správnosti tohoto rozhodnutí stačí uvést následují-cí fakta o pochodu.

Stanovená pochodová rychlost byla dodržena s výjimkou tankového pluku, který dosáhl rychlosti 18 km . h⁻¹, zapříčiněnou vynuceným zdržením proudů v důsledku za-tarasení komunikace. Pro technické závady došlo ke 3 vynuceným zastávkám u páso-vě techniky a ke 12 u kolově. Po opravách veškerá technika, která zahájila pochod, dosáhla prostoru denního odpočinku. V něm bylo pečlivo zabezpečeno hromadné doplňování pohonnými hmotami, zajištěna příprava a výdej teplé stravy, byla poskyt-nuta pomoc při ošetření bojové techniky a vytvořeny vhodné podmínky pro odpočinek vojsk. To bylo základem pro úspěšné splnění druhé části pochodu, při které velitelé a štáby plně využili zkušeností, získaných z řízení přesunu do prostoru denního odpo-činku.

Vojska dosáhla vyšší průměrné pochodové rychlosti: u tankových proudů 20 km . h⁻¹, u proudů BVP 25 km . h⁻¹ a u kolových proudů 30 km . h⁻¹. V průběhu této části pře-

sunu došlo celkem k 11 vynuceným zastávkám, z toho ve dvou případech u tanků, ve třech u OT-810 a v šesti případech u automobilové techniky.

Po celou dobu přesunu byla velmi dobře organizována pořádková a regulační služba. **Divize dosáhla včas stanoveného prostoru, plně bojeschopná a připravená k plnění bojového úkolu.**

Průběh přesunu kladně ovlivnila cílevědomá příprava řidičů již v průběhu bojového stmelení a důsledná péče o techniku. Promyšleně byly rozděleny technické prostředky útvarů a jednotek do jednotlivých pochodových proudů, čímž se podařilo odstraňovat rychle vzniklé technické závady.

Nedostatků se projeví v menší schopnosti a zkušenosti velitelů jednotek řídit pochodové proudy, nedůsledně bylo organizováno bojové zabezpečení, zvláště zajištění a maskování, často se opomíjel radiační a chemický průzkum, velmi pomalu pronikaly varovné signály a byla podceňována organizace protivzdušné obrany.

Přesun potvrdil, že k materiálně technickému zabezpečení divize nestačí jen prostředky útvarů, ale že by bylo vhodnější zmobilizovat i prapor oprav techniky a prapor materiálního zabezpečení nebo alespoň jejich části.

Jak jsem již uvedl, byla některá opatření během přesunu organizována péčí teritoria. Myslím, že je tento způsob účelně nadále rozvíjet, zdokonalovat a využívat. To však neznamená, že by se svazky nemusely připravovat k plnění tohoto úkolu. Naopak, musí být schopny zajistit vše potřebné svými silami a prostředky. I když v bojové situaci může pomoci poskytovat teritorium, nebude tomu tak vždy a nelze na to jednoznačně spoléhat.

Při **zasazení do boje** po přesunu z hloubky plnila divize úkol ničení nepřátelského výsadku, vysazeného do operačního prostoru frontu na směr předpokládaného hlavního úderu nepřítele. Vševojskové pluky využily boje především k rychlému zasazení z chodu a úspěšným manévrem do boku sestavy výsadku po palebném ničení nejdůležitějších nepřátelských objektů zničily hlavní síly nepřítele.

Znovu se potvrdil význam náročného prosazování splnění všech úkolů (v tomto případě taktické přípravy) při 2. etapě bojového stmelení. Vojačí ze zálohy vedli rozhodný útok v těžkém terénu, úspěšně překonávali překážky a účinnou palbou ničili nepřátelské objekty.

Nedostatků, které se v tomto období cvičení projeví, jsou způsobeny především veliteli jednotek. Nasycenost sestavy nepřítele protitankovými prostředky vyžadovala vyšší tempo rozvinování i zteče, aby bylo maximálně využito účinků palebného ničení. K tomu však chybělo rychlejší rozhodování i velení v boji povely a krátkými bojovými nařízeními, řízení palby a pohybu jednotek. V některých případech u velitelů rot (i kádrových) trvaly nedostatky ve využívání ochranných vlastností terénu za pohybu na bojišti v dosahu nepřátelských protitankových prostředků, jakož i bojových možností vlastní bojové techniky k efektivnějšímu ničení nepřítele.

Při přechodu **do obrany**, podle mého názoru, lze kladně hodnotit organizované zajištění jednotlivých opěrných bodů. V činnosti velitelů jednotek se však znovu projeví nedostatky v nedůsledném využívání přirozených obranných vlastností terénu při volbě jednotlivých palebných postavení a organizování palebného systému. S tím souvisí i dovedné kloubení palby se systémem zátarasů.

Velmi dobrých výsledků bylo dosaženo při ženijním budování obrany, z hlediska objemu vykonaných prací. Kvalita těchto prací však vždy neodpovídala stanoveným normám, a to především neznalostí parametrů jednotlivých obranných objektů. Úroveň budování obrany a její účinnost proti palebnému působení nepřítele byla značně snížena slabým maskováním objektů. Ukázalo se, že znalost zásad maskování, dovedné využívání přirozených maskovacích prostředků k oklamání nepřítele o skutečném průběhu a rozmístění obranných objektů je podceňováno už při výcviku malých jednotek, je opomíjeno i trvalé pěstování mistrovství velitelů v organizování maskování a budování klamných objektů.

Formálnost jsme zjistili i při organizování přímého zajištění, budování zátarasů a léček. Je na škodu, že v tomto směru velmi málo využíváme bohatých zkušeností z Velké vlastenecké války.

K organizování a řízení palby v obraně má pro každého velitele značný význam přesný, graficky zpracovaný přehled o rozmístění palebných prostředků a jejich palebných úkolech. Ze cvičení vyplynulo, že v přípravě velitelů jednotek není tomuto problému věnována potřebná pozornost. Velitelé nemají vždy nezbytné dovednosti a návyky pro zpracování palebných náčrtů a schémat, dokumenty jsou nejednotné, neumožňují nadřízenému veliteli z těchto podkladů zpracovat přesný přehled o připravených palbách.

Ještě chci čtenáře upozornit na jeden úkol v činnosti velitelů všech stupňů, ve kterém se nám, a to nejen na tomto cvičení, opakují nedostatky. Jde o organizování a udržování nepřetržitě **součinnosti** jak mezi motostřeleckými a tankovými jednotkami (útvary), tak i s jednotkami druhů vojsk, služeb a se sousedy.

V čem vidím základní nedostatky při jejich realizaci? Čas, který je vymezen na organizaci součinnosti, velitelé doslova vyčerpají pouhým opakováním předem vydaných bojových úkolů. Tato činnost, a to chci zdůraznit, však nevede ke sladění úsilí vojsk ve prospěch jednotek, které plní úkol na směru hlavního úderu (soustředění hlavního úsilí), ani neobjasňuje podřízeným velitelům způsoby plnění stanoveného úkolu.

Přesto, že při určování bojových úkolů k organizování boje vycházíme z pravděpodobného zámyslu a činnosti nepřítele, nelze, podle mého názoru, při organizování součinnosti vytvořit z tohoto odhadu jednoznačnou šablonu. Naopak musíme zvážit další možné činnosti nepřítele na základě znalostí způsobů boje, dokázat, modelovat jeho možný vývoj a na tomto základě sladovat neefektivnější použití vlastních sil a prostředků s využitím všech jejich možností.

Právě v této činnosti velitelů se musí projevit jejich umění předvídat, co může „vymyslet“ nepřítel, nenechat se „zaskočit“ jeho překvapivou činností a tím udržet vlastní iniciativu jako předpoklad úspěchu v boji.

Velitelé často zapomínají i na soustavné upřesňování součinnosti v průběhu boje. Sebereálnější předvídání jeho vývoje bude minimálně rozdílné od skutečného průběhu, proto nemůže žádný velitel vystačit s tím, co udělal před zahájením boje, ale je jeho povinností sladovat použití sil a prostředků podle skutečné situace na bojišti.

I v tomto směru je potřebné trvale rozvíjet umění velitelů a příslušníků štábů ve všech formách jejich přípravy včetně důstojníků ze zálohy.



K pozitivním výsledkům při cvičení přispěla významnou měrou cílevědomá **stranicko-politická práce a vysoký morální a politický stav**, který se projevil zodpovědným a iniciativním přístupem a trvalým úsilím za splnění úkolů v průběhu bojového stmelení i cvičení.

Obsah politické práce byl zaměřen na objasňování závěrů XVII. sjezdu KSČ a celarmádního stranického aktivu spolu s vysvětlováním významu tohoto cvičení ve vztahu k současné mezinárodní a vojenskopolitické situaci. Převážná část příslušníků cvičící divize správně pochopila potřebu zvyšování úrovně bojové pohotovosti a připravenosti ČSLA, což potvrdila kvalitním plněním úkolů, zejména při přesunu na velkou vzdálenost a při budování obrany.

K dobrému morálně politickému stavu přispěla i neustálá péče o materiální, technické, zdravotnické a kulturní zabezpečení vojsk.

Získané zkušenosti je vhodné využít i při zkvalitňování přípravy velitelů, štábů a vojsk taktického stupně, zejména však při přípravě záloh.